

MEDICUL PAVEL VASICI – PRIMUL MEDIC TRANSILVĂNEAN MEMBRU AL ACADEMIEI ROMÂNE

Mircea POPA¹

mircea_al_popa@yahoo.com

ABSTRACT: A member of the Romanian Academy almost forgotten today was doctor Pavel Vasici Ungureanu from Timișoara, one of the pioneers of Romanian medical dietetics, a convinced Darwinist, a follower of the theory of evolutionism and preventive medicine. During his life fulfilled with unexpected and spectacular events, he worked and lived for two years in Alba Iulia, integrating well into the social and cultural life of the city and actively participating in the cultural life of the Romanian students here.

Pavel Vasici also had an essential merit in the history of the Transylvanian press, being the first doctor after Ioan Molnar Piuariu, who has achieved a respectable fame in this field as well. If Molnar repeatedly tried to establish a press in the national language, Pavel Vasici was the one who initiated and supported the appearance of the first Romanian medical sheet in Transylvania, “Hygiene and the School”, redeemed between 1876–1870.

KEYWORDS: doctor, hygiene, medical periodical, nutrition

Un membru al Academiei Române aproape uitat astăzi a fost medicul timișorean Pavel Vasici Ungureanu, unul dintre pionerii nutriționismului medical românesc, darwinist convins, adept al teoriei evoluționismului și al medicinei preventive. În cursul vieții sale plină de neprevăzut și evenimente dintre cele mai spectaculoase, el a funcționat și a trăit timp de doi ani în orașul nostru, integrându-se bine în viața social-culturală a orașului și participând activ la viața culturală a studenților români de aici.

S-a născut la 18 aprilie 1806 la Timișoara în familia căprarului de panduri Vasile Ungureanu, originar din zona Albei. Școala primară a urmat-o în limba română în cartierul Maiere, apoi a fost înscris la Școala normală cu predare în limba germană, la fel ca fratele său mai mare, Andrei,

¹ Prof. univ. dr. la Universitatea „1 Decembrie”, Alba Iulia; membru titular al Filialei CRIFST Cluj-Napoca.

care, urmând studiile la Liceul Piarist și făcând studii de Drept, a ajuns la un moment dat primar al Vârșețului. Și tânărul Pavel a urmat clasele Liceului Piarist, învățând la perfecție limbile germană și maghiară, iar apoi, alegându-și ca specializare Filosofia, și-a profundat cunoștințele la Liceele din Seghedin și Oradea, la terminarea cărora s-a înscris în 1827 la Facultatea de Medicină a Universității din Pesta. Era o epocă de reînviere a tradițiilor românești, dominată de acțiunile comunități de negustori aromâni cu case de negustorie prospere, cum erau cei din familia Gabrowski, cele ale juriștilor Gojdu, Stupa, Cociuba, a dascălilor Muciu sau Teodorovici, autori de calendare și de manuale școlare. E de amintit că în acești ani a funcționat ca dascăl la Pesta și Constantin Diaconovici-Loga, care a tipărit în această etapă mai multe scrieri literare, dar și un manifest cu vădite idei progresiste și naționale. În salonul literar pe care îl ținea doamna Grabowski, o mătușă a lui Șaguna, tinerii participanți dezbăteau subiectul unor scrieri literare recent apărute, discutau politică și comentau ultimele noutăți care le parveau prin presă. În atari împrejurări, tânărul Pavel Vasici i-a cunoscut pe Atanasie Șandor, Eftimie Murgu sau Damaschin Bojinca, toți tineri însuflețiți pentru cultura națională. În această atmosferă stimulatorie, el a găsit de cuviință să debuteze în domeniul învățământului medical, publicând în 1830 *Antropologia sau scurtă cunoștință despre om și despre însușirile sale*, urmată în anul următor de o alta, intitulată *Dietetica sau învățătura a păstra întreaga sănătate, a domoli boala, a se feri de primejdia morții și a se mântui dintr-înșă*. Încheindu-și studiile în 1831, el obține în anul următor două titluri de doctor, unul în obstetrică și altul în medicină și chirurgie, publicându-și și teza redactată în limba latină, dedicată studiului ciumei răsăritului, intitulată *Disertatio inauguralis medica de peste orientali*, prin care a încercat să răspundă cu recomandări practice valului de ciumă care s-a manifestat în acel an în Transilvania. Pentru început a practicat medicina la Timișoara, timp de doi ani (1832–34), dar fără mari satisfacții. Astfel s-a hotărât să candideze pentru postul de medic al carantinei Jupalnic (Rușava) de lângă Orșova, unde a putut să se afirme și ca dascăl de limba română, predând atât sătenilor cât și militarilor. La 16 aprilie 1836 a fost numit director al carantinei de la Timișul de Sus, de lângă Brașov, ocazie cu care i-a cunoscut și s-a împrietenit cu fruntașii vieții intelectuale a românilor brașoveni, cu G. Bariț în special, căruia i-a fost naș de cununie și colaborator apropiat la toate foile lui. În timpul evenimentelor de la 1848 s-a refugiat la Sibiu apoi la Vârșeț, Buziaș și Jupalnic. În

iunie 1849 a revenit la Timiș, dar cum locuința și localitatea avuseseră mult de suferit, n-a putut rămâne acolo, obținând numirea ca referent pentru problemele de cult și învățământ din cadrul guberniului, iar din noiembrie 1856, și inspector al școlilor ortodoxe. În anii 1861–62 a îndeplinit și funcția de redactor al ziarului „Telegraful român”, pentru ca, din decembrie 1862, să se stabilească la Cluj în calitate de consilier școlar. Etapa clujeană (decembrie 1862-mai 1869) este una dintre cele mai importante din viața sa. Este etapa elaborării și publicării unor lucrări noi, cum ar fi cea intitulată *Cunoștințe practice despre grădini și cultivarea lor* (Sibiu, 1867), etapa redactării revistei „Higiena și școala” și a intensificării participării sale la viața politică, a contactului strâns cu notabilitățile românești care dețineau diferite funcții în comitat, despre ale căror strădanii și rezultate demne de atenție a dat detalii în scrisorile trimise lui G.Bariț, scisori care trec de 30, numai în timpul șederii sale la Cluj. De notat că, în urma vizitelor și inspecțiilor sale școlare în diferite orașe și localități din Transilvania, a rapoartelor înaintate de el, dar și a unor articole trimise „Gazetei” pe această temă (cum este și raportul *Încă ceva despre școalele populare*, semnat dr.Vasici, 1865), G.Bariț îl va sprijini prin luarea în discuție a nevoilor școlilor românești din Transilvania (*Școalele autonome, Icoana școlilor elementare*). Aici, a făcut numeroase inspecții școlare, iar în anii 1863–1864, a mobilizat publicul pentru sprijinirea ridicării unui monument la Avrig, în cinstea lui Gh.Lazăr, sau și-a adus contribuția în susținerea celor 28 de deputați români care au contestat dreptul Dietei din Cluj de a hotărî în chestiunea „unirii” Transilvaniei cu Ungaria. Actul de împotrivire al românilor a fost comentat și de G.Bariț în articolul *Uniunea Transilvaniei cu Ungaria* (1865), scris și în urma informațiilor pe care i le-a furnizat medicul clujean, prin relatările directe de la lucrările adunării comitatului Clujului (1863) sau de la acelea ale Dietei care a avut loc în acel an la Cluj. Privitor la modul în care s-au desfășurat lucrările acesteia, a relatat într-o scrisoare adresată redactorului foilor românești de la Brașov, astfel ca publicul român să fie repede și corect informat cu privire la măsurile îndreptate împotriva ființei naționale pregătite de deputații maghiari. Vocea sa a căpătat inflexiuni și mai puternice cu ocazia apărării gimnaziului român din Brașov, pe care îl vizitează de mai multe ori, având schimburi de opinii chiar cu Șaguna, patronul acestuia, referitor la ridicarea standardelor calitative ale acestuia. Poziția sa este una de echilibru între confesiunile ortodoxă și greco-catolică, colaborând cu reprezentanții clujeni ai ambelor

confesiuni, respectiv cu protopopul unit Ioan Fekete Negruțiu sau cu cel ortodox, Vasiliu Roșescu. Despre activitatea acestuia din urmă relatează într-un mic articol trimis „Gazetei Transilvaniei”, la 1 decembrie 1865, când, la Cluj, a avut loc omagierea publică a mitropolitului Șaguna, prezent acolo în calitate de regalist la lucrările dietei. Deși articolul despre această manifestare de simpatie a clujenilor pentru Șaguna a apărut nesemnlat, autorul acestuia este neîndoios Vasici, cel care a colaborat cu mitropolitul încă de vremea etapei sale de redactor la „Telegraful român”. A fost un prilej nimerit pentru el de a oferi lui Bariț toate detaliile necesare, mai ales că de față a fost și mitropolitul unit, Al. Sterca-Șuluțiu, prezent și el la deschiderea dietei respective. Iată incipitul relatării: „Ieri sărbătorirăm ziua onomastică a excelenței sale părintele mitropolit Andrei b. de Șaguna, care, ca regalist al dietei prezente, se află în mijlocul nostru. La ora 9 dimineața, părintele protopop și paroc al Clujului, Vasiliu Roșescu, cu alți patru preoți, țin servitiul dumnezeiesc, în care se făcură rugăciuni pentru sănătatea și viața excelenței-sale și se cântă imnul atchieresc. După liturghie merse preoțimea, curatorii bisericii și mulți dintre poporenii de aici și din comunele vecine, care veniră la solemnitatea zilei, tinerimea școlară, a felicitat pe excelenția-sa, apoi amployații regaliști și deputații dietali români conduși de ilustritatea sa dl vice-președinte al Tablei regești, cavalerul Alduleanu, care și acuma, cu tactul ce-l caracterizează, țin excelenei sale o cuvântare scurtă, dar cu atât mai măduhoasă, în care înălță meritele excelenței sale, ce și le-a câștigat de nou la această dietă. Excelenția-sa mulțami din inimă, arătându-și bucuria de care se vede pătruns când vede pe fiii națiunei noastre în armonie frățească, lucrând spre binele și onoarea ei”.

În articol se face referire și la momente din desfășurarea dietei de la Cluj, unde a fost prezentată și poziția reprezentanților sașilor și românilor în limbile lor naționale, ceea ce-l face să adauge: „Solidaritatea nu a lipsit nici un minut dintre dâșii de când în adunările de conferințe naționale s-a croit drumul pre care avem de a merge”.

Dintre oamenii de suflet cu care lucrează la Cluj, e lăudat de mai multe ori Alduleanu, pentru poziția și tactul de care a dat dovadă în mai multe împrejurări publice, ceea ce îl determină să-l prezinte lui G. Bariț într-o lumină cât mai favorabilă. Astfel de aprecieri pot fi citite în amândouă dintre scrisorile adresate lui Bariț în 1865, prin care se subliniază efortul clujenilor de a crea o adevărată tabără națională în vederea susținerii drepturilor lor economice, culturale și politice. Așa, la 21 noiembrie 1865, îl

lăuda pe Alduleanu pentru poziția lui fermă în apărarea cauzei românești, arătând că acesta: „dezvoltă prea frumos că națiunea română nu poate capitula, ci are să se lupte cu onoare, apoi să și cadă în luptă nepotrivită, dar să cadă cu onoare.”, ca, la 13 decembrie, să reia aprecierea făcută, adăugând noi motive de aștinere a muncii acestuia: „Îți scriu acuma că Alduleanu a fost chitul care a lipit pe mitropoliți deolaltă și care, gândind ambițiunea celuia, îl retrasă cătră noi și îl compromisă cu ceia. Tactului lui avem de a mulțumi foarte mult, și acuma stă față ori cu cine.”.

Prezența lui Vasici alături de oamenii importanți implicați în viața politică, școlară, bisericească și culturală e una de bun augur. Prin activitatea depusă de el, frontul de luptă românesc din acest oraș s-a întărit considerabil, și acest lucru poate fi dedus din relatările periodice pe care i le trimite lui Bariț la Brașov. Se poate desprinde din acest bogat epistolar efortul său permanent (începând cu septembrie 1865, când s-a instalat la Cluj) de a se implica pe toate căile în acțiunile care îi priveau pe români, punând umărul la o cât mai bună organizare a conaționalilor săi pe plan cultural și școlastic. Astfel, prezența sa a fost repede remarcată, dovadă mulțimea invitațiilor de tot felul pe care le-a primit și cărora a căutat să le răspundă cât mai prompt, încercând să-i cunoască mai de aproape pe fruntașii intelectualității românești, pentru ca, împreună, să poată face față cât mai bine provocărilor momentului. Intrucât poziția sa socială, pregătirea și atitudinea sa au ajuns repede să fie apreciate la justa valoare, intelectualitatea românească a Clujului a văzut în el un posibil lider politic, un fruntaș cutural și un îndrumător al programului de afirmare al comunității românești locale, răsplătindu-l cu încrederea și devoțiunea ei. Astfel în scurt timp lui i-a fost atribuită funcția de președinte al „Societății de lectură a gimnaziștilor și studenților” care învățau aici, ca, în calitate de părinte al unor fete care participau la aceste acțiuni, să poată coordona mai bine munca cu tineretul. A fost un prilej nimerit de a interacționa și cu ceilalți fruntași ai neamului, care se aflau în poziția de a călători la Cluj, cum ar fi Iacob Bologa, Ilie Măcelaru, Ion Maior (nepotul lui Petru Maior de la Căpuș), Vasile Ladislau Pop din Berind, S.Poruțiu și alții mai mulți, despre care relatează în scrisori. În noua sa calitate, a contribuit în mod substanțial la succesul unor manifestări literare și artistice ale studenților români, între care putem aminti organizarea de spectacole de teatru, baluri, reuniuni muzicale, lectura de producții teatrale sau a învățării unor jocuri românești. A luptat cu mare abnegație pentru ca trupei lui Pascali să i se aprobe intrarea în oraș,

cu ocazia turneului acestuia din 1868, dar, din păcate, conducerea obtuză și naționalist-șovină a orașului din acel moment, n-a satisfăcut cererile comunității românești.

Primele impresii despre noul oraș unde avea să trăiască i-au parvenit lui Bariț încă în decembrie 1861, când îl anunța pe acesta că a primit „ordinațiunea să merg la Cluș”, unde se va duce în săptămâna de după Crăciun. În cea de a doua îi oferea deja imagini de la locul de muncă, despre care n-avea o părere prea bună, deoarece, cei 7 colegi cu care se vedea siliți să împartă la serviciu o odaie aglomerată, cu spațiu puțin și mizerie mare, îi oferea imaginea unui câmp de bătaie asediat de oști străine puternice. Acest fapt l-a determinat ca, în răstimpul următor să conceapă o serie de turnee prin satele și orașele centrul provinciei, spre a se familiariza cu problemele cele mai importante și mai grave ale școlilor românești. A vizitat mai întâi gimnaziul român din Brașov, continuând cu școlile din Dobra, Hațeg și Deva, deoarece e convins că adevărata situație a acestora poate fi cunoscută numai în mod direct, prin coborârea în „mijlocul poporului”. Reîntors la Cluj, în mai, reînnoadă epistolarul cu G. Bariț, informându-l despre atmosfera găsită și problemele pe care le-a descoperit în inspecția efectuată. N-a omis să-l informeze pe acesta și despre câteva cazuri speciale cu care s-a întâlnit pe parcurs: faptul că învățătorul din Dobra a fost maltaratat, că la Nocrih s-a făcut din școală cârciumă, că la Cincul Mare învățătorul își ține porcul în cămara de lemne, că la Sadu școala a fost transformată în „arest și depozit de lemne”, iar la Gura Râului în magazie pentru cucuruz. Îl idispune faptul că mulți învățători n-au tragere de inimă pentru predat, punând să fie supliți de copii sau de cei ce fug de recrutare, școala devenind astfel un „azil de scăpare a unor neghiobi”. În acest sens, raportul pe care-l înaintează autorităților în limba germană e plin de observații critice și căptușit cu multe propuneri de îmbunătățiri. Îl nemulțumește și faptul că problema organizării și conducerii școlilor primare este lăsată peste tot pe seama bisericii, și că de jos până sus aceasta hotărăște totul în școală. E de părere că se impune o mai bună cunoaștere a situației materiale a școlilor, neglijate tot mai mult de factorii de decizie, în așa fel, încât „ridicarea de școli și dotarea învățătorilor” să nu mai fie considerată o povară apăsătoare. După ce s-a sfătuit cu oameni din popor, el cere ca fricțiunile dintre autoritățile bisericești și cele ale statului să fie atenuate, în acest sector fiind de luptat „nu numai cu indolența și cu prejudecățile îndătinate”, ci deseori „chiar cu maliția poporului, și

cu piedecile pe care mi le punea biserica”. Totuși, s-au făcut câteva progrese, mai ales în ceea ce privește frecvența școlară, emițându-se reguli pentru construirea de noi clădiri școlare și „menținerea în bună stare a celor existente pentru dotarea învățătorilor”. Alte măsuri au vizat școlile grănicerești, sesiunile școlare și înființarea unei școli centrale, reglementări mai precise cu privire la competențele angajaților. Situația de pe teren l-a făcut dator să observe alte neajunsuri: „clădirile școlare s-au ruinat, frecventarea școlilor a fost neglijată și a regresat, revenind la situația dinainte de 1848, fiindcă bisericilor autonome le lipsește ținta morală pentru a putea acționa puternic asupra poporului, iar poporul în general, încă nu a ajuns pe acea treaptă de cultură pentru a da ascultare îndemnelor bisericii, pe care aceasta le-ar fi dat din când în când, și pentru a aprecia școala ca pe cea mai mare binefacere a sa”. În concluzie, el e de părere că în privința învățământului ar fi nevoie de o reformă totală, care să nu fie „luată în discuție de confesiuni sau autorități bisericești izolate, ci trebuie hotărâtă în consilii de stat sau în diete”, deoarece „numai atunci va deveni viu în popor interesul pentru școală, când poporul va putea să participe efectiv la discutarea chestiunilor școlare, prin reprezentanții săi și prin vot.” Asemenea puncte de vedere își trag rădăcina din ideile iluministe înainte ale medicului Vasici, din pașoptismul său consubstanțial. Între cererile formulate se află propuneri foarte concrete, la care el s-ar fi așteptat să primească un ajutor imediat: înființarea de școli elementare în localitățile în care acestea lipseau, înființarea unor școli comunale prin participarea unită a mai multor sate din resurse proprii localităților să fie păstrate în bună stare, mai buna dotare a învățătorilor, păstrarea curățeniei în școală și a unei bune frecvențe. Între măsurile bine chibzuite care să urmărească buna stare a națiunii române, el vorbește de câteva priorități, cum ar fi: „aplicarea îndreptățirii egale a națiunii române și a confesiunilor ei, precum și referitor la întrebuintarea celor trei limbi ale țării în relațiile publice oficiale și toate drepturile politice acordate națiunii române” să fie respectate. Nu în ultimul rând el ridică chestiunea manualelor, care „ar trebui să corespundă cât mai bine scopului didactic”. Dreptul la limbă proprie și la folosirea ei în orice împrejurare îl preocupă în mod deosebit, din care cauză se arată nemulțumit de faptul când conducătorii mari ai nației renunță la ea și se exprimă în limbile guvernului. El semnaleză la un moment dat lui Bariț împrejurarea în care cei din conducerea bisericească au nesotit aceste câștiguri ale nației, situație care îl va obliga la

trimiterea către „Gazetă” a uni text polemic foarte dur, pe care Bariț nu l-a publicat, rămânând în manuscris. Intitulat *Portretul unui bărbat cameleon*, textul îl vizează direct pe Șaguna pentru părăsirea drepturilor câștigate de națiunea română în dieta de la Sibiu din 1863, care recunoștea „existența politică a națiunii românești și autonomia bisericilor ei”. Într-o situație asemănătoare s-a aflat el în postura de critic al lui Șaguna și în septembrie 1866, când îi scria lui Bariț tot în secret „Numai pentru dumneata”, cerând respectarea principiilor de „legalitate” și „moralitate”, printr-o intervenție cât se poate de bine clarificată: „Noi cugetăm că eselenția sa dl mitropolit, ca persoană privată, poate scrie în ce limbă îi place, însă ca mitropolitul românilor gr. or. este datoriu, este legat prin lege să scrie românește. Căci dacă calcă legea vlădica, ce se așteaptă de la opincă?” Îl laudă în schimb pe Ilie Măcelaru care a pus steag național la casa sa și-a rostit discursul în dietă în limba română, și numai când a fost obligat de prezident să respecte noile dispoziții dietale, s-a conformat. De asemenea salută cu mare dragoste poziția intransigentă a lui Bariț, în problema autonomiei Transilvaniei, declarându-se cu hotărâre de partea sa: „Eu știu numai atâta că d-ta vrei autonomia Transilvaniei neștirbită și egala îndreptățire a tuturor locuitorilor ei”.

Sunt anii în care ofensiva nemeșilor maghiari e din ce în ce mai puternică și când, încet-încet, câștigurile revoluției române se văd îngropate, politicienii Curții imperiale și ai maghiarimii pregătind drumul spre dualism. Sunt făcute schimbări de personal, compromisuri, acțiuni abuzive: „oamenii cei mai dreți sunt batjocoriți infam”, banii pentru inspecțiile școlare suprimați. Din scrisorile trimise către Bariț transpare tot mai mult această stare de ofensivă împotriva drepturilor nației române, înmulțirea cedărilor, a presiunilor tot mai puternice, a punerii românlor la zid. Lectura scrisorilor din intervalul 1867–1879, demonstrează îngrijorarea sa în această direcție, dezolarea de care e cuprins cu privire la situația generală din Transilvania, unde românii pierdeau în mod vizibil teren în politică și în respectarea drepturilor lor, prin noile măsuri luate de Curtea vieneză, care făcea tot mai multe concesii maghiarilor. Se prefigura tot mai limpede un regres în ceea ce privea respectarea drepturile românilor și ținea să-i comunice lui Bariț amănunte despre situația care se înrăutățea, prevestind „crucea și mai mare” care se pregătea pentru națiune. Aceste schimbări sunt tot mai mult și mai greu resimțite și trăite personal, deoarece finanțările pentru vizitele școlare le sunt tot mai des suprimate, iar

posturile amenințate. Cum semnele de viitor se arătau tot mai sumbre, el se gândea chiar să-și caute o altă slujbă, domeniul său de activitate fiind puternic restricționat. După ce îi face o expunere amplă a situației, conchide: „De aci se vede că zilele noastre sunt numărate (...) Și așa, se poate că noi vom părăsi Clușul mai nainte de ce am cugetat”.

Rămas fără post, și aflat în fața unei pensionări înainte de termen, Vasici ia hotărârea să se mute la Timișoara, lucru întâmplat la 8 mai 1879, când se stabilește într-un cvartir din cartierul Maiere. La un prim contact cu situația românilor din Timișoara, e tentat a o prezenta în culori sumbre, care se cere neaparat remediată. În scrisoarea pe care i-o adresa lui Bariț la 5 iulie 1869, relatează: „Dar românii! Aceștia pot zice că se perd. Inteligența e sfâșiată în partide, nu au conducătorii, nu au loc de adunare, nu au nici o viață socială românească, nici măcar o societate de lectură, ca în alte orașele cu mult mai neînsemnate. Că astfel, n-am aflat nutremânt sufletesc în locul nașterii mele, voi afla lucru firesc. Dar durerea mea este și mai mare că văd un popor atât de vânjos cum face pradă nebuniilor prejudicioase.” Și încheie într-o notă deloc optimistă: „Așa e Timișoara mea! Mă doare inima, deși țăranilor oricum, le merge mai lesne și sunt fuduli”. Totuși, nu poate răbda să stea deoparte, așa că în scurtă vreme este tentat să intre din nou în arenă. Astfel, în august același an, el anunță că „Mi s-a îmbiat inspectoratul de școale din comitatul Torontal”, dar deocamdată a refuzat, acceptând doar să intre în „sinodul parohiale, ales fiind de președinte al comitetului”, și în „comisiunea școlastică cetățeană de aicea”, precum și în conducerea Astrei locale. Pentru ca lummea românească a porășului să iasă din anonim, propune ca proxima adunare generală a Astrei să se țină într-un oraș din Banat. Cert e că și-a reluat preocupările medicale, fie dând consultații, fie scriind cărți pentru popor, cum ar fi cea intitulată *Cunoștințe anatomice și fiziologice despre corpul omenesc*, urmate de o altă două, *Catechismul antropologic-fiziologic* și *Catechismul sănătății*, pe care le-a și tipărit cu oarecare efort financiar. Despre acest lucru îi scria lui Bariț următoarele: „Cărțile mele nu trec. M-am băgat în datorii și mă tem că nu voi scoate banii.” Se consolează însă cu munca: „Eu am început să învăț poporul în direcțiunea igienistică și dacă se va afla numai unul care să mă asculte, așa precum ascult și eu pre alții, îmi va fi destul.” E vorba de studiul *Care nutremânt este pentru om mai priincipal, cel de carne sau cel vegetabile*., apărut în „Transilvania” nr. 1 din 1870. Toate aceste succese au făcut ca în 1871, la propunerea lui Bariț, susținută și de Al. Roman,

medicul timișorean să fie ales membru al Academiei Române, pentru ca, în 1879, să fie ales membru plin al Secției științifice a Academiei. Totodată la adunarea Astei din 5–7 august 1877 de la Blaj, Pavel Vasici a fost ales președinte al Secției de științe naturale, ceea ce confirmă prețuirea de care se bucura intelectualul timișorean în ochii intelighenței transilvănene. Pentru a marca evenimentul, el anunță că a pregătit o cuvântare specială, pe care a dorit s-o țină la 10 iulie 1878 la constituirea secției de științe naturale a Astei. Până la urmă, el a ales ca s-o tipărească în nr. 8/1878 al revistei sale „Higiena și școala”, pentru redactarea căreia a consacrat destul de mult timp. De mare interes s-a bucurat și studiul său *Darvinismul*, pe care G. Bariț i-l publică postum în revista „Transilvania” din 1882. Toate acestea l-au făcut să intre în atenția revuisticii, cel dintâi articol biografic care i s-a consacrat apărând în revista „Familia” nr. 12 din 1871, urmat mai apoi de cel publicat de G. Bariț în „Observatoriul”.

Un merit esențial a avut Pavel Vasici și în istoria presei transilvănene, el fiind cel dintâi medic, după Ioan Molnar Piuariu, care a ajuns la o faimă respectabilă și în acest domeniu. Dacă Molnar s-a străduit în repetate rânduri să întemeieze o presă în limba națională, Pavel Vasici a fost cel care a inițiat și susținut apariția primei foi medicale românești din Transilvania, „Higiena și școala”, redijată de el între 1876–1870. Meritul său în această direcție este dincolo de orice îndoială, iar popasul său clujean i-a fost cât se poate de binevenit, deoarece a avut ocazia să-l cunoască pe întemeierotul presei scrise clujene, Nicolae Fekete-Negruțiu, al cărui exemplu a încercat să-l urmeze. Ba, mai mult, atunci când editarea revistei a întâmpinat unele greutăți, el a apelat la cunoscutul editor gherlean spre a-l ajuta la tipărirea revistei sale. Așa se face că deși primul număr al revistei a fost scos la Timișoara, după răstimp de un an tipărirea ei s-a făcut cu concursul nemijlocit al lui Nicolae Fekete-Negruțiu de la Dej. De remarcat este și faptul că la Cluj, Pavel Vasici a susținut prin multiple mijloace activitățile artistice și literare, contribuind în oarecare măsură la organizarea adunării generale a Astei de la Cluj din din 26–27 august 1867, când a fost ales președinte baronul Vasile Ladislau Pop. La concertul Asociațiunii care s-a dat cu acel prilej în teatrul din Cluj, s-a manifestat ca pianistă și fiica sa, Isabela Vasici, a cărei prestație s-a bucurat de un real succes. Pentru instruirea și perfecționarea ei în materie de cant muzica, Pavel Vasici a intervenit de mai multe ori cu rugămintea pe lângă Bariț, spre a-i procura caiete de note cu cântece românești, recomandându-i-o la un momnet dat pe

Isabela pentru a fi sprijinită în vederea unor studii muzicale de specialitate în străinătate. Cert e că atât pentru viața culturală a Clujului, cât și pentru activitatea sa școlară și medicală, sejurul său clujean a avut de câștigat și s-a soldat în plan național-patriotic și publicistic cu reale impulsuri, materializate sub forme vizibile, recunoscute valoric.